ALBERT
CAMUS

Moartea fericită

Traducere din limba franceză
de Daniel Nicolescu

POLIROM
2023

Cuprins

Moarte naturală. 5

Moartea conștientă 71

Cineva bătu cu putere în ușă, iar Mersault, tulburat, își aminti că fusese deșteptat de niște lovituri asemănătoare. Deschise și se trezi în fața unui bătrânel cu păr roșcat, strivit sub povara celor două valize ale lui Mersault, care în mâinile lui păreau enorme. Era furios nevoie mare și printre dinții rari i se scurgeau niște bale umflate de ocări și reproșuri. Mersault își aminti atunci de mânerul rupt al valizei celei mai mari, care o făcea atât de incomodă la cărat. A vrut să-și ceară scuze, însă nu a știut cum să spună că nu-și imaginase că hamalul era atât de bătrân. Bătrânelul îl întrerupse:

— Face paisprezece coroane.

— Pentru o singură zi la biroul de bagaje? se miră Mersault.

Pricepu apoi, din lungile explicații care i-au fost oferite, că bătrânul luase un taxi. N-a îndrăznit să spună că, în acest caz, și el ar fi luat unul, așa că plăti din lehamite. Odată ușa închisă, Mersault simți cum niște lacrimi inexplicabile îi umflă pieptul. Un orologiu din preajmă anunță ora patru. Dormise două ore. Își dădea seama că îl desparte de stradă doar casa din față și simți cum se scurge pe-acolo fluxul tăcut și misterios al vieții. Era mai bine să iasă. Mersault își spălă mâinile îndelung. Ca să-și aranjeze unghiile, se așeză din nou

pe marginea patului și mânui pila sistematic. Două sau trei claxoane răsunară atât de brutal în curte, încât Mersault se duse din nou la fereastră. Observă atunci că sub casă se afla un pasaj arcuit care ducea spre stradă. Parcă toate vocile străzii, întreaga viață neștiută de după pereții caselor, rumoarea oamenilor care au o adresă, o familie, neînțelegeri cu un unchi, preferințe culinare, o boală cronică, furnicarul făpturilor, fiecare cu personalitatea ei, ca niște pulsații puternice, veșnic despărțite de inima monstruoasă a mulțimii, se infiltrau prin pasaj și înaintau de-a lungul curții, pocnind ca niște bășici în camera lui. Simțindu-se atât de permeabil, atât de preocupat de fiecare semn al lumii, Mersault deslușì fisura profundă care-l deschidea spre viață. Își aprinse o nouă țigară și se îmbrăcă surescitat. Când își încheia nasturii de la haină, fumul se ridică și-i înțepă pleoapele. Se întoarse la chiuvetă, își șterse ochii și vru să se pieptene. Însă pieptănul îi dispăruse. Părul îi era încurcat după somn și încercă în zadar să-l aranjeze. Coborî așa cum era, cu părul căzut pe frunte și, la ceafă, complet zbârlit. Se simțea și mai slăbit. Ajuns în stradă, dădu roată hotelului și nimeri în dreptul micului pasaj pe care-l zărise înainte. Dădea spre piața vechii primării și, în seara cam

apăsătoare care se lăsa peste Praga, fleșele gotice ale primăriei și ale străvechii biserici Tyn se profilau în întuneric. O mulțime numeroasă circula pe sub arcadele străduțelor. Pe chipul fiecărei femei care trecea, Mersault pândea privirea ce i-ar fi îngăduit să se creadă încă în stare să intre în jocul delicat și tandru al vieții. Oamenii sănătoși stăpânesc însă un soi firesc de artă de-a evita privirile febrile. Neras, ciufulit, cu o expresie de animal neliniștit în priviri, cu pantalonii șifonați și cu gulerul cămășii așijderea, își pierduse acea minunată siguranță pe care ți-o dă un costum bine croit sau volanul unui automobil. Lumina devenea arămie și ziua întârzia peste aurul domurilor baroce care se zăreau în spatele pieței. Se îndreptă către unul din ele, intră în biserică și, copleșit de mireasma străveche, se așeză pe o bancă. Cupola era cu desăvârșire întunecată, dar aurițurile capitelurilor revărsau o lumină gălbuie și misterioasă, care se scurgea prin canelura coloanelor până spre chipurile dolofane ale îngerașilor și sfinților batjocoritori. Era ceva dulceag, da, dulceag, dar atât de amar, încât Mersault se repezi pe pragul de la intrare și, în picioare pe scări, trase în piept aerul de-acum mai rece al nopții în care avea să se-afunde. O clipă încă, și zări aprinzându-se prima stea,

curată și simplă, printre turnurile bisericii Tyn.

Se-apucă să caute un restaurant ieftin. O luă pe niște străzi mai întunecate și mai puțin umblate. Deși nu plouase în timpul zilei, pe jos era umed, și Mersault trebuia să ocolească bălțile negre dintre lespezile rare ale caldarâmului. Apoi începu să cadă o ploaie fină. Străzile animate nu erau, fără îndoială, departe, pentru că vânzătorii de ziare se auzeau până aici strigând *Narodni Politika*. Între timp, Mersault se-nvârtea în cerc. Dintr-odată se opri. Din adâncul nopții venea spre el un miros ciudat. Înțepător, acruț, îi deștepta toate pornirile spre angoasă. Îl simțea pe limbă, în adâncul nasului și pe ochi. Era departe, apoi la colțul străzii și, între cerul de-acum întunecat și pavajul ud și vâscos, apărea aici, ca un blestem al nopților Pragăi. Înaintă spre miros, iar acesta, treptat, devenea mai real, îl invada cu totul, îi înțepa ochii până la lacrimi și îl lăsa lipsit de apărare. La un colț de stradă, Mersault se lămuri: o bătrână vindea castraveți în oțet și fusese izbit de mirosul lor. Un trecător se opri să cumpere un castravete și bătrâna i-l înveli în hârtie. El înaintă câțiva pași și, în dreptul lui Mersault, deschise pachetul, mușcând cu poftă din castravetele a cărui pulpă sfâșiată și zemoasă răspândi și mai

puternic mirosul. Tulburat, Mersault se sprijini de un stâlp și respiră îndelung toată ciudățenia și singurătatea pe care lumea i le oferea în acea clipă. Apoi plecă și intră la întâmplare într-un restaurant din care se auzea cântând un acordeon. Coborî câteva trepte, se opri la mijlocul scării, se trezi într-un beci cam întunecat, plin de sclipiri roșietice. Arăta, fără îndoială, ciudat, pentru că acordeonul începu să cânte în surdină, discuțiile se opriră, iar clienții se întoarseră spre el. Într-un colț, niște fete mâncau, cu buzele pline de grăsime. Ceilalți clienți beau bere cehoslovacă, brună și dulceagă. Mulți fumau fără să consume. Mersault se duse la o masă destul de lungă, unde stătea un singur bărbat. Înalt și slab, cu păr gălbui, înfundat în scaun și cu mâinile în buzunare, strângea între buzele crăpate un băț de chibrit înmuiat tot de salivă și-l sugea cu un zgomot neplăcut, apoi îl trecea dintr-un colț în celălalt al gurii. După ce Mersault a luat loc, bărbatul abia s-a clintit, s-a lipit de perete, și-a mutat chibritul în direcția nou-venitului și și-a mijit imperceptibil ochii. În acea clipă, Mersault îi văzu steaua roșie de la butonieră.

Mâncă puțin și repede. Nu-i era foame. Acum acordeonul cânta mai tare, iar muzicantul îl privea țintă pe nou-venit. În două

rânduri, își încordă ochii a sfidare, încercând să-i susțină privirea. Însă febra îl slăbise. Bărbatul continua să-l privească. Brusc, una dintre fete izbucni în râs, bărbatul cu stea roșie își supse cu sârg chibritul, pe care crescu un mic clăbuc de salivă, iar muzicantul, fără a înceta să-l privească pe Mersault, puse capăt dansului vioi pe care-l interpreta, începând o melodie domoală și înecată de un praf secular. În acel moment, un nou client deschise ușa. Mersault nu-l văzu, dar prin deschizătură intră iute mirosul de oțet și de castraveți. Umplu dintr-odată beciul întunecos, amestecându-se cu melodia misterioasă a acordeonului, umflând clăbucul de salivă de pe chibritul bărbatului, făcând brusc discuțiile mai pline de tâlc, de parcă din marginea nopții ce dormea peste Praga venise să se oploșească în căldura acestei încăperi și a acestor oameni întreg înțelesul unei lumi străvechi și dureroase. Mersault, care mânca o marmeladă prea dulce, ajuns dintr-odată la capătul puterilor, simți cum fisura pe care-o purta în el se căsca, deschizându-l și mai mult către angoasă și febră. Se ridică brusc, chemă chelnerul, nu înțelese nimic din explicațiile lui și plăti cu mână prea largă, văzând din nou că muzicantul stă cu ochii larg deschiși pironiți asupra lui. Ajunse la ușă, trecu de